

ลมปราณ “พลังงานชีวิต”

ผู้เขียน พจ.ธนาพันธ์ แสงวณิช

ลมปราณ หรือ ชี (Qi) น่าเป็นคำที่หลายๆคนเคยได้ยิน ฟังดูแล้วลึกลับ และเชื่อว่าน้อยคนที่จะเข้าใจ ใช้ลมปราณที่เคยได้ยินว่าเค้าใช้ฝึกวิทยายุทธกันมั้ยนะ ? แล้วในร่างกายเราเกี่ยวกับลมปราณยังไง ?

ลมปราณคืออะไร

ในแพทย์แผนจีน ชี หรือ ลมปราณ หมายถึง ไหลเวียนอยู่ในร่างกายเราทุกคน เสมือนเป็น**พลังงานของชีวิต**ที่ใช้ขับเคลื่อนในชีวิตประจำวัน สารขนาดเล็กในร่างกายที่มีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา และคือหนึ่งในส่วนสำคัญในการประกอบเป็นร่างกายมนุษย์ การเจริญเติบโต และดำเนินการทำกิจกรรมในชีวิตมนุษย์

ลมปราณมาจากไหน

ลมปราณในร่างกายเกิดจาก :

1. สารจำเป็นก่อนเกิด - ผลิตเป็นลมปราณตั้งต้นตั้งแต่ก่อนเราจะเกิด
  2. สารจำเป็นจากอาหารที่เรารับประทาน - ผลิตเป็นลมปราณสารอาหาร
  3. อากาศที่เป็นประโยชน์ จากธรรมชาติที่เราหายใจ
- และทั้ง 3 นี้สิ่งนี้เองที่รวมตัวกันเป็น ลมปราณในร่างกายมนุษย์

อวัยวะใดเกี่ยวข้องกับการผลิตลมปราณบ้าง

ก่อนอื่น ขอเล่าก่อนว่า ตับ หัวใจ ม้าม ปอด และไต ที่ใช้เรียกในแพทย์แผนจีน ไม่ใช่สิ่งเดียวกับที่ใช้เรียกในแพทย์แผนปัจจุบัน แต่มักกล่าวถึง ระบบหรืออวัยวะจริงที่เรารู้จัก โดยนำมาคาบเกี่ยวกันและพูดถึงการทำงาน เพียงแต่ใช้ชื่อแทนเหมือนอวัยวะในแผนปัจจุบัน ซึ่งโดยส่วนตัวรู้สึกว่าเป็นแพทย์จีนอธิบายไว้ได้สนุกมาก และรายละเอียดจะมาอธิบายต่อในบทความหน้านะคะ

ในแพทย์แผนจีนกล่าวไว้ว่า

1. **ไต** คืออวัยวะของการผลิตลมปราณ สารจำเป็นในไตผลิตเป็นลมปราณก่อนเกิด ซึ่งคือรากของลมปราณทั้งร่างกาย
2. **ม้ามและกระเพาะ** คือแหล่งผลิตลมปราณ เพราะในแพทย์จีนกล่าวว่า ม้ามมีหน้าที่เคลื่อนสารอาหาร และกระเพาะรองรับอาหาร ม้ามและกระเพาะดูดซึมสารอาหาร ผลิตเป็นสารสำคัญและเลือด ซึ่งสองสิ่งนี้ก็ผลิตเป็นลมปราณต่อไป
3. **ปอด** คือที่ควบคุมการผลิตลมปราณ เนื่องจากปอดควบคุมการหายใจ เราหายใจเข้านำอากาศที่มีประโยชน์เข้ร่างกาย และหายใจเอาอากาศเสียออก

การเคลื่อนไหวของ ลมปราณ ในร่างกายมนุษย์

ลมปราณเคลื่อนไหวมี 4 แบบ คือ ขึ้น ลง ออก เข้า ซึ่งการขึ้น ลง ออก เข้าของลมปราณ คือพื้นฐานหลักในการทำงานของทุกอวัยวะ เมื่อใดที่ลมปราณเคลื่อนที่ไม่สมดุล มีการเคลื่อนที่ของลมปราณในลักษณะหนึ่งมากไปหรือน้อยไป อวัยวะก็จะทำงานได้ไม่สมบูรณ์และขัดข้อง และเมื่อใดที่ลมปราณไม่มีการขึ้น ลง เข้า ออกก็หมายถึงชีวิตเราก็จบลง

ลมปราณมีหน้าที่อะไร

1. ขับเคลื่อนและปรับควบคุม

ขับเคลื่อน - ในยามร่างกายปกติ ลมปราณกระตุ้นการเจริญเติบโตของร่างกาย การทำงานของอวัยวะ และกระตุ้นการสร้าง การขนส่งของสารจำเป็น เลือดและสารน้ำในร่างกาย หากคุณสมบัติการผลักดันของลมปราณผิดปกติ จะทำให้เด็กพัฒนาการช้า วัยผู้ใหญ่ชราเร็ว มีปัญหาด้านการสืบพันธุ์ การทำงานของอวัยวะต่างๆบกพร่อง ประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมต่างๆลดลง การสร้างและการขนส่งของสารจำเป็น เลือด และสารน้ำไม่สมบูรณ์

ปรับควบคุม - ปรับสมดุลของลมปราณหยางในการผลักดัน ตื่นตัว กระจายขึ้นและสมดุลของลมปราณยินในการสงบนิ่ง ควบคุม กดลง

2. ให้ความอบอุ่นและให้ความเย็นชุ่มชื้น

ถ้าคุณสมบัตินี้ให้ความอบอุ่นบกพร่อง หมายถึง ลมปราณหยางพร่อง จะทำให้มีอาการมือเท้าเย็น ชี้นิ้วหนาวชอบความอบอุ่น อุณหภูมิร่างกายต่ำกว่าปกติ เป็นต้น และการเผาผลาญ การขนส่งของสารจำเป็น เลือด สารน้ำบกพร่อง

ในทางกลับกัน หากคุณสมบัตินี้ให้ความเย็นชุ่มชื้นบกพร่อง จะทำให้อวัยวะในร่างกายทำงานมากเกินไป มีอาการไข้ต่ำ เหงื่อออกตอนกลางคืน มือเท้าหัวใจร้อน แมะชีพจรเล็กเร็ว เป็นต้น และการเผาผลาญของสารจำเป็น เลือด และสารน้ำเร็วขึ้น

3. ป้องกัน

ลมปราณมีคุณสมบัติป้องกันสิ่งที่ทำให้เกิดโรคผ่านเข้าทางผิวหนัง และจับสิ่งที่ทำให้เกิดโรคออกจากผิวหนังด้วย หากคุณสมบัตินี้ป้องกันบกพร่องไป ก็ทำให้สิ่งที่ทำให้เกิดโรคเข้าสู่ร่างกายได้ง่าย และทำให้เกิดโรคได้ง่ายนั่นเอง

4. กักเก็บ

ลมปราณมีคุณสมบัติในการกักเก็บเลือดในวังอยู่ในเส้นเลือด กักเก็บเหงื่อ ปัสสาวะ น้ำลาย น้ำย่อยให้ขับออกในปริมาณที่เหมาะสม กักเก็บสารจำเป็นในการสืบพันธุ์ไม่ให้ขับออกมากเกินไป ถ้าคุณสมบัตินี้กักเก็บบกพร่องไป จะทำให้เกิดการเลือดออก เหงื่อมากเวลากลางวัน ปัสสาวะเยอะ ปัสสาวะราด น้ำลายไหล ถ่ายเหลว เป็นต้น

5. เป็นสื่อกลาง

ลมปราณเป็นสื่อกลางส่งความรู้สึก ส่งสารจากภายนอกเข้าสู่อวัยวะภายใน จากอวัยวะภายในออกสู่ภายนอก และส่งสารระหว่างอวัยวะภายใน

ประเภทของลมปราณมีอะไรบ้างนะ

1. ลมปราณแห่งร่างกาย มีหน้าที่ผลักดัน ปรับ ควบคุมการทำงานของอวัยวะภายในร่างกาย เส้นลมปราณประสาทสัมผัสทั้งห้า และการผลิต การขนส่งของสารจำเป็น เลือด สารน้ำ

2. ลมปราณหยาบ ลมปราณจาง ลมปราณอิง ลมปราณเว่ย มีหน้าที่ต่างการดังนี้

ลมปราณหยาบ

- คือลมปราณที่เป็นรากของร่างกาย และเป็นลมปราณที่สำคัญที่สุดของร่างกาย
- เกิดจากสารจำเป็นของพ่อและแม่รวมกัน และสารอาหารที่เรารับประทานเข้าไป
- กระจายอยู่ที่ ไต มีชานเจียว (ช่องอก ช่องท้องส่วนกลาง ช่องท้องส่วนกลาง) เป็นเส้นทางเดินให้ลมปราณหยาบส่งไปทั่ว

ร่างกาย ทั้งอวัยวะภายในและกล้ามเนื้อ ผิวหนัง

ลมปราณจาง

- คือลมปราณที่เกิดจากสารอาหาร และอากาศบริสุทธิ์รวมกันอยู่ที่กลางอก
- ลมปราณจางรวมกันอยู่ที่กลางอก หล่อเลี้ยงหลอดเลือดหัวใจ ด้วยการหายใจเข้าและออก วิ่งผ่านชานเจียวและกระจายไปทั่วร่างกาย

มีคุณสมบัติ - ขับเคลื่อนการหายใจ เกี่ยวกับการหายใจ การพูด การออกเสียง

- ขับเคลื่อนเลือดและลมปราณ หล่อเลี้ยงหลอดเลือดหัวใจ กระทบเวียนเลือดในหัวใจ
- บำรุงลมปราณหยาบ

ลมปราณอิง

- คือลมปราณที่วิ่งที่อยู่ในเส้นเลือด ซึ่งเป็นลมปราณที่อุดมไปด้วยสารอาหาร
- ลมปราณอิงถือเป็นยิน เมื่อเทียบกับลมปราณเว่ยที่วิ่งอยู่ภายนอกเส้นเลือด
- ผลิตจากส่วนที่ดีที่สุดของสารอาหารที่ได้จากการย่อยและขนส่งของม้ามและกระเพาะ
- มีคุณสมบัติในการผลิตเลือดและส่งสารอาหารบำรุงทั่วร่างกาย

ลมปราณเว่ย

- คือลมปราณที่วิ่งอยู่นอกเส้นเลือด ไม่อยู่ในการควบคุมของหลอดเลือด
- ถือเป็นหยาง เมื่อเทียบกับลมปราณอิงที่วิ่งอยู่ภายในเส้นเลือด
- ผลิตจากส่วนที่เคลื่อนไหวคล่องแคล่วของสารอาหารได้จากการย่อยและขนส่งของม้ามและกระเพาะ
- มีคุณสมบัติในการปกป้องผิวหนังจากสิ่งที่ก่อโรค ให้ความอบอุ่นบำรุงร่างกาย ทำให้อวัยวะภายในและผิวหนังทำงานได้อย่างปกติ และควบคุมการปิดเปิดของรูขุมขน ให้การขับเหงื่อเป็นไปอย่างปกติ และควบคุมอุณหภูมิร่างกายให้คงที่

3. ลมปราณของอวัยวะภายใน และลมปราณภายในเส้นลมปราณ

ลมปราณเหล่านี้คือ สารพื้นฐานของอวัยวะภายใน และขับเคลื่อน รักษาการทำงานของอวัยวะภายใน รวมถึงเส้นลมปราณให้ทำงานอย่างปกติ แหล่งกำเนิดของลมปราณสองชนิดนี้มาจากสารก่อนกำเนิด สารอาหารและอากาศบริสุทธิ์จากธรรมชาติ